

Lapvona

Otessa
Moshfegh

PRELOŽILA DANIELA KRNÁČOVÁ

Jar

BANDITI sa vrátili na Veľkú noc. Tentokrát pozabíjali dvoch mužov, tri ženy a dve malé deti. Kováčovi ukradli náradie, ale nijaké zlato ani striebro, keďže žiadneho nebolo. Matka zavraždených detí sa sekerou zahnila na jedného z banditov a rozťala mu ľavú nohu. Dedinčania ho následne chytili a odviekli na námestie, kde ho dobili a pripúťali k pranieru. Až do zotmenia ho obhadzovali blatom a zvieracími výkalmi. Grigorovi, starému otcovi zavraždených detí, sa v noci nedalo zaspáť, a tak sa vybral na námestie, záhradným nožom odrezal banditovi ucho a odhodil ho na rozkvitnutý citrónovník. „Nech sa vtáky nažerú!“ zreval na krvácajúceho muža a s plačom sa vytratil. Nikto nevedel vysvetliť, čo hrôzostrašné spáchal práve tento trestaný zloduch. Zvyšným banditom sa podarilo ujsť a okrem železného náradia si so sebou vzali šesť husí, štyri kozy, šesť bochníkov syra a sud medu.

Nezmizlo ani jedno jahňa, pretože pastier Júda žil na pasienku vzdialenom niekoľko kilometrov od dediny a jeho stádo v tú noc spokojne odpočívalo v ohrade ako po inej noci. Pasienok sa nachádzal na úpäťí kopca, na vrchole kto-

rého žil v mohutnom kamennom hrade Villiam, lapvonský pán a miestodržiteľ. Jeho strážcovia boli vždy v pozore, aby ho uchránili pred akýmkoľvek hrôzostrašným individuum, ktorému by sa podarilo vyliezť po brale. Keď Júda tej noci ležal pri ohni, zdalo sa mu, že pomedzi výkriky ozývajúce sa z dediny počuje, ako stráž napína tetivy lukov. Nebola to náhoda, že Júda a jeho syn Marek žili na pasienku pod hradom. Villiam a Júda boli pokrvnými príbuznými po svojom prastarom otcovi. Hoci sa nikdy nestretli, Júda považoval Villiama za svojho bratranca.

V pondelok sa trinásťročný Marek vybral do dediny, aby mužom pomohol s kopaním hrobu pre mŕtvych. Chcel byť nápomocný, no keď zbadal ležiace telá v hustej tráve cintorína a mužov s lopatami, zmeravel. Hlavy mŕtvych zakrývali iba tenké handry. Marekovi sa zdalo, že im v tvárach ešte stále pulzoval život. Všimol si, že keď zavial ľahký vánok, mihalnice sa im obtreli o látku. Videl obrysy ich pier a zdalo sa mu, že sa hýbu, čosi mu hovoria a varujú ho, aby utiekol. Stuhnuté drobné detské telička vyzerali ako drevené bábiky. Marek sa prežehnal a vrátil sa na cestu. Muži z dediny poľahky vykopali hrob aj bez neho. Bol ako túlavý pes, čo sa potlíka dedinou, a všetci o ňom vedia, že je bastard.

Marek bol drobný chlapec, jeho telo rástlo dokriva, chrbtica sa mu v strede skrúcala, preto mu pravá strana hrude vytrčala z trupu a ruku musel mať neustále zohnutú a opretú o brucho. Ľavá ruka mu len tak visela z pleca. Nohy mal krivé. Aj hlavu mal znetvorenú, hoci si ju skrýval pod otrhanou pletenou čiapkou a svetlými ryšavými

vlasmi, ktoré doposiaľ nikdy neučesal ani neostrihal. Jeho otec – ktorého dlhé neostrihané vlasy mali hnedú farbu – považoval márnomyseľnosť za smrteľný hriech. Vo svojom skromnom príbytku na pasienku nemali žiadne zrkadlá, nemohli si ich dovoliť. Júda bol najstarší slobodný muž v Lapvone. Ak sa nedalo inak, ostatní muži si za ženy pobrali svoje mladé sesternice – ženy často umierali pri pôrode – alebo vymenili zopár oviec či sviň za vysoké dievča síce na vydaj z dediny na severe. Júda nezniesol pohľad na svoj odraz v zrkadle, dokonca ani v čistom studenom potôčiku pretekajúcom dolinou či v jazere, kam sa chodil párkrát za rok okúpať. Bol presvedčený, že ani Marek sa nesmie vidieť. Bol rád, že má syna a nie dcéru, ktorej by absentujúca krása napáchala oveľa väčšiu škodu. Marek bol škaredý. A krehký. Ani trochu sa neponášal na Júdu, ktorého koža bola síce zájdená a špinavá od ovčích výkalov, ale pod ňou sa skrývala žiarivá a hebká postava ako útes vymytý oceánom. Júda nikdy nevyslovil, že Marekova tvár je odpudzujúco nesúmerná – chlapcovo čelo bolo vysoké a žilnaté, nos mal vypuklý a pokrivený, bledé líca prepadnuté, pery tenké a jeho brada pripomínala pahýľ, ktorý plynule prechádzal do zvráskaveného a mäkkého krku. Ten vyzeral ako kožené rúško, čo zakrýva ovisnuté hrdlo. „Krása je len diablova maska,“ vravieval Júda.

Cestou domov z cintorína Marek prechádzal okolo prániera. Počul stony a nárek banditu, ktorého jazyku nikto nerozumel. Zastal, aby sa pomodlil za jeho dušu. „Bože, odpusť mu,“ povedal nahlas, no bandita ďalej nariekal. Marek

k nemu podišiel. Navôkol nebolo živej duše. Azda smrad výkalov v teplý slnečný deň všetkých odohnal, ale možno boli iba príliš zaneprázdnení prípravami na pohreb. Marek sa zahľadel banditovi do očí. Boli zelené ako tie jeho, zdali sa mu však kruté. Ak by sa priblížil, pomyslel si, možno by v nich zbadal diabla. Keď k nemu podišiel, bandita opäť zastonal, akoby ho práve Marek mohol zachrániť. Ak by aj bol natoľko silný, že by dokázal roztvoriť pranie a pomohol mu utiecť do lesa, neurobil by to. Boh sa pozeral.

„Nech ti Boh odpustí,“ povedal Marek banditovi.

Podišiel k nemu ešte bližšie a položil mu ruku na rameno. Marek videl, že má zlomenú nohu, bola ochabnutá, trčala z nej pomedzi mäso kosť a pokožka bola zošúverená a žltá. Rýchlo a chrapľavo dýchal. Zlietali sa naňho muchy a neodrádzal ich ani banditov nezrozumiteľný nárek. Marek zavrel oči a modlil sa, až kým bandita neprestal bedákať. Otvoril ich práve vo chvíli, keď mu bandita napľul do tváre. Necúvol, lebo by tým dal najavo zhnusenie a Boh by ho za to mohol súdiť. Namiesto toho sa zohol a pobožkal ho na hlavu, potom si olizol pery a okúsil mužov slaný pot a stuchnutú masť z jeho zlepených ryšavých vlasov. Bandita sa zaškľabil a vyplazil jazyk. Marek sa uklonil a odkračal s pocitom, že banditove výkriky nespôsobovali utrpenie a nevlúdnosť, ale pohlcujúce vykúpenie, hoci zneli úplne rovnako.

Marek odišiel z námestia a v tichosti kráčal. V ľavej ruke ho pálił pocit dobrotivosti, čo si vysvetľoval tým, že kým zvyšok dedinčanov banditu zatracoval a teraz v temnotách trpel pri pochovávaní zosnulých, ktorí na rozdiel

od nich našli svoj pokoj, on si teraz získal aspoň trochu Božej milosti.

Za dedinou stretol Villiamovu stráž, ktorá hliadkovala pri ceste. Usmial sa a zamával im. Vôbec si ho nevní- mali. Boli vysokí a statní, pretože všetci boli potomkami severanov. Severania boli známi svojou húževnatosťou a chladnokrvnosťou. Po telesnej stránke prevládali nad Lapvončanmi, a keby sa im zachcelo, sami mohli dedinu vyplieniť, napochodovať do Villiamovho hradu a jedným prudkým úderom do hrude ho zabiť. Po generáciách v nevoľníctve však boli dostatočne krotkí a vytrénovaní, aby Villiama počúvali na slovo, akoby ich vlastnil. A popravde ich aj vlastnil, tak ako všetkých služobníkov na svojom hrade a celú dedinu, všetky lesy a sedliacke usadlosti v ce- lom panstve. Villiam vlastnil aj Júdov pasienok a chalupu, v ktorej bývali s Marekom. A vlastnil aj les, ktorý ich obklopoval.

Keď sa Marek vracal týmto lesom domov, zaumienil si, že otcovi nepovie o tom, že pobožkal banditu. Júda nepoznal odpustenie. Vlastný smútok a nevraživosť ho pripravili o schopnosť odpúšťať. Skazená krv mu poháňala srdce. Prvýkrát trúchlil za svojimi rodičmi, ktorí zahy- nuli, keď bol nástročné - utopili sa v jazere počas búrky. Chytali kapry a ich malý čln rozlámal nezvyčajne silný vietor. Júdovi zdalo, že terčom tejto tragédie je práve on, že k nemu zavial pekelný víchor a vzal mu jediná rodinu, ktorú mal a miloval. Druhýkrát trúchlil po strate Agáty, jeho milej a Marekovej matky. Zomrela pri pôrode a Júda

tvrdil, že vykrvácala na zemi pri kozube. Krvavú škvrnu bolo vidieť aj po trinástich rokoch. „Pozri, ešte stále je to červené,“ ukázal na miesto pri ohnisku, kde bola hlinená dlážka vyšúchanejšia než na ostatných miestach. Marek tú krv nikdy nevidel. „Si farboslepý ako tvoja matka,“ vra- vieval Júda. „To preto.“

„Ale veď vidím, že mám červené vlasy,“ namietal Marek.

Mareka zasiahol úder do sánky a jazyk mu rozťali vlastné zuby. Z úst mu krv vyrazila priamo na miesto pri ohnisku, kde údajne umrela jeho matka. Júda naň opäť ukázal.

„Už vidíš, kde ma opustila, aby som sám vychoval dieťa?“

Niežeby Mareka niekto vychovával. Júda ho nikdy ne- držal ani nekolísal. Hneď po smrti svojej milej chlapca odovzdal Ine, aby počas dňa mohol pásť ovce. Ina bola dojka opradená legendami, žena bez muža a vlastného po- tomka, ktorej prsia živili polovicu obyvateľstva. Niektorí ju považovali za čarodejnicu, pretože bola slepá, no napriek tomu sebestačná. A vedela liečiť. Vymieňala huby a by- linky za vajíčka a chlieb, a hoci niektorí tvrdili, že tieto huby mali na svedomí pekelné vidiny, kým iní videli nebo, vždy ich vylicovali zo všetkých neduhov – nikto nemohol spochybňovať jej znalosť liečivých rastlín. Nedôverovali jej múdrosti, a napriek tomu ju využívali. Žila na juh od Júdovho pasienku, v údolí tmavého lesa.

Zdroj Ininho mlieka už vyschol a nikto si netrúfol pove- dať, koľko má rokov. Marek Inu miloval. Mal trinásť rokov a ešte stále ju každý týždeň navštevoval. Ona jediná ho zavše pohladila a povedala mu zopár pekných slov. Z pa-

sienka jej nosieval kvety a ovčie mlieko, na jeseň gaštany, a keď zvýšilo, tak aj chlieb a syr.

„Kopal si?“ spýtal sa Júda, keď sa Marek vrátil domov. Načrel hrnčekom do suda s vodou a podal ho chlapcovi.

„Nepotrebovali ma,“ odpovedal. „A bál som sa mŕtvych. Bál som sa, že sú stále nažive.“

„Tí, ktorých zabili, boli dobrí ľudia,“ povedal Júda. „Iba hriešnici zostávajú uväznení vo svojich mŕtvych telách. Také je večné pokánie tých, čo hnijú v pekle. Buď dobrý a nič tu po sebe nezanecháš. Buď zlý a navždy budeš hniť pod zemou vo svojom tele.“

„Prečo tu teda po tých dobrých ľuďoch zostali telá? Prečo ešte nešli do neba?“

„Najprv musia ísť pod zem. Pochovajú ich a potom zmiznú.“

„Ako to vieš?“ vyzvedal Marek.

„Som tvoj otec,“ odpovedal Júda. „Viem všetko.“

V hrnci uvarili ovčie mlieko a zakryli ho súknom, aby ho ochránili pred muchami, kým chladlo. Marek povyberal chrobáky zo zemiakov a hodil ich spolu s jablkami do ohňa. Boli to staré jablká z predošlej jesene. Júda celý svoj život konzumoval iba ovčie mlieko, chlieb, jablká, zemiaky a divé byliny. Lapvončania nejedli mäso. A nepil ani medovinu, iba mlieko a vodu. Marek jedol to, čo Júda, a vždy odložil pár súst pre Boha – vedel, že obeta je najlepší spôsob, ako sa Mu zapáčiť.

„Bolí ťa hlava?“ spýtal sa Marek otca. Júda si hánkami masíroval spánky. Často ho bolievala hlava a krvácali mu ďasná.

„Buď ticho,“ zahriakol ho Júda. „Blíži sa búrka, to preto.“

„Bude v noci pršať?“

„Pršať bude v stredu. Počas poprav.“

V stredu naozaj pršalo. Keď otec so synom prichádzali na námestie, teplý jarný dážď zalomcoval citrónovými kvetmi a pod Júdovu kapucňu vohnal ich vôňu. Oživila v ňom radostné spomienky na detstvo, za ktoré sa práve v taký deň hanbil. Ešte sa nestihol pozrieť na banditu.

„Naozaj banditi zabili mojich starých rodičov?“ vytrhol ho zo zamyslenia Marek.

„Moji rodičia sa utopili. Veď to vieš.“

„Ale matkini rodičia – naozaj ich zabili banditi?“

„Už som ti to stokrát rozprával,“ odvetil Júda. Marekovi povedal, že keď bola jeho matka dvanásťročná, a teda iba o rok mladšia od Mareka, stala sa obeťou útoku na rodnú dedinu. „Najprv podrezali krk tvojmu starému otcovi a potom znásilnili starú mamu. Aj jej podrezali krk. Tvojich strýkov spúťali povrazmi a hodili ich do studne, kde sa utopili. Boli ešte malí.“

„Čo urobili mame?“

„Vyrezali jej jazyk, aby nemohla rozprávať, ale utiekla,“ povedal mu Júda. „Mala šťastie, že sa jej to podarilo. Našiel som ju na pokraji smrti v lese. Úbohá Agáta. Prečo o tom tak rád počúvaš?“

„Pretože mamu milujem.“

„Bola silná, ale niesla si so sebou smrť. Smrť je už raz taká. Je ako bedár, čo ťa prenasleduje na ceste. A zabije ťa.“

„Bola pekná?“

„To je hlúpa otázka,“ odvetil Marekovi. Samozrejme, že si jej meno a príbeh vymyslel. Bez jazyka by mu to všetko len ťažko vyrozprávala – sotva rozumela jazyku Lapvončanov, keď k nim prvýkrát prišla. Júdovi sa zdalo, že v celom príbehu vystupuje ako hrdina. „Ona jediná prežila. Predstav si tú vinu, ktorú musela cítiť. Koho zaujíma krása?“

„Aj ja sa budem cítiť vinný, keď zomrieš,“ ozval sa Marek. „Si dobrý chlapec,“ povedal Júda.

Na námestí sa už zišiel zástup ľudí, a keď prichádzal Júda s Marekom, banditu práve zosadzovali z prániera. Pridali sa ku skupine dedinčanov a sledovali, ako Villiamovi strážcovia uväzujú banditovi ruky za chrbát a vlečú ho po mačacích hlavách, od ktorých mu odskakovali nohy. Vytiahli ho na malú šibeničnú tribúnu. Dedinčania sa medzi sebou potichu rozprávali, zopár žien posmrkávalo a časť mužov bažiacich po krvi sa neustále hmýrila. Grigor, miestny stariec, stál so stoickým pokojom pred šibenicou a modlil sa za duše svojich dvoch mŕtvych vnúčat a ich večný pokoj. Rodiny zvyšných mŕtvych dedinčanov častovali banditu nadávkami. Ich hnev bol spravodlivý. Povedal im to otec Barnabáš, ich duchovný. „Trestajte hriešnikov a Boh uvidí, že ste dobrí.“ Marek si zakryl uši. Nemal rád hrubé reči. V tomto smere bol veľmi citlivý. „Do pekla s ním,“ zahrešil Júda a aj jeho tvrdé slová ranili Marekovo srdce.

Slučka sa hojdala v teplom vánku, Villiamovi strážcovia ju lapili a ovinuli okolo banditovho krku. Priniesli mu stolček, ale bol príliš zúbožený, aby sa naň dokázal postaviť. Ako bolo zvykom pri vrahoch, hlavu mu nezakryli. Ľudia, ktorých vešali za ľahšie zločiny – osamelí záškodníci, ktorí

znásilňovali či okrádali –, mali na hlavách vrecia. Marek sa pozrel na banditu. Tvár mal takú ufúľanú od krvi z odrezaného ucha, že keď bezočivo zdvihol zrak smerom k davu, zračili sa na nej iba jagavé očné bielka. Po niekoľkých chabých pokusoch ho Villiamovi strážcovia konečne postavili na stolec a podopierali mu nohy. Bandita neodporoval ani nehrešil. Povedal len: „Nech vám Boh odpustí,“ tak ako pred pár dňami povedal Marek jemu. Strážcovia potom spod neho vytiahli stolec a on sa zaknísal vo vzduchu. Kolísal sa a mykal nohami. Telo strúplo, nohy sa narovnali a zmeraveli. Potom stíchol.

„Už je mŕtvy?“ zisťoval Marek.

„Bože môj, si slepý?“ Júda sa pozrel na Mareka, ktorý si zakrýval oči čiapkou. Odrhol mu ju od tváre a povedal: „Pozri sa.“

Marek otvoril oči práve vo chvíli, keď jeden z Villiamových mužov mečom páral banditovi brucho a na podlahu šibenice s pleskotom dopadali vnútornosti. Zvuk sa ozýval ponad mlčiaci dav. Marek sa otočil a zaboril tvár do rukáva otcovho vlneného svetra. Bol pokrytý slamou a trňmi a páchol po ovciach. Zdvihol sa mu žalúdok, zohol sa a odplul si. Bolo mu zle. Júda ho chytil za ruku a odviezol ho preč.

„Čo sa to s tebou deje?“

„Neviem.“

„Je ti ho ľúto?“

„Áno.“

„Čo ti to napadlo?“

„Možno mal deti.“

„Myslíš si, že by nezabil svoju vlastnú krv?“

„Neviem.“

„Týmto banditom je vlastná krv ukradnutá. Sú to diablove deti. Zabudni naňho. Teraz zhnije. Zožerú ho červy. Nenatrháme cestou domov nejaké kvety?“

„Dobre.“

Kvety boli ešte hanblivé, ich púčiky sa iba začínali roztvárať, bola skorá jar. Popri ceste rástli krvavočervené vľchie maky. Júda ich zopár odtrhol, keď okolo prechádzal zástup Villiamových strážcov. Smerovali do dediny. Tváril sa, že tam nie sú. Nemal rád severanov. Myslel si, že v sebe nosia zlo. Ich svetlé vlasy neboli nikdy špinavé a pokožka neniesla nijaké známky poškodenia. Takým čistým mužom nedôveroval. Nerozumeli veciam pod povrchom, a práve preto vyzerali tak dokonale. Myslel si, že jeho hlbavosť a bolesť považujú za slabosť. Nemali rešpekt voči jeho múdrosti. Júda a jeho syn v ich očiach neboli viac ako maštalné zvieratá, o nič lepšie než ovce, čo chovali. Bezpečnosť dedinčanov ich nezaujímala. Ani pri jednom nájazde banditov nebránili dedinu. Stiahli sa do hradu na kopci a namierili zbrane. To bolo všetko. Sú to zbabelci, myslel si Júda. Netušil, že banditi spolupracovali s Villiamom. Vždy, keď sa rozprúdili chýry o nespokojnosti sedliakov, zaplatil im, aby vyplienili dedinu. Villiamovi tieto chýry donášal otec Barnabáš. To bola jeho hlavná misia v úlohe dedinského kňaza – sponedať ľudí tam dole a následne mužovi tam hore podávať správu o každom podlomenom charaktere a lenivosti. Villiam veril, že strach a žiaľ posilňujú morálku.